

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1915. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

I.

A nyomtatványi osztály anyaga az elmúlt negyedévben a köteles példányokban 1881 drb, ajándék útján 3670 drb, vétel útján 198 drb, áttétel útján 6 drb, hivatalos kiadványban 2 drb, összesen 5757 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Az ajándék útján való gyarapodásban az ALMÁSSY Pál könyvtár 3391 drb nyomtatvánnyal szerepel, amelyeket az 1915. év folyamán katalogizáltunk. Ezenfelül kötelespéldány címén beérkezett: alapszabály 96 drb, falragasz 935 drb, gyászjelentés 1072 drb, hivatalos irat 39 drb, perirat 3 drb, műsor 102 drb, szinlap 983 drb, zárszámadás 220 drb, különféle 176 drb, összesen 3626 drb apró nyomtatvány. Vásárlásokra fordítottunk: 1152'93 koronát, 200 frankot, 71'20 márkát, 26'50 hollandi forintot.

Ajándékokkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: ALMÁSSY Pál (eddig feldolgozva 3391 drb); BARTÓK Béla, Rákoskeresztur; Belügyminiszterium (2 drb); BENKES Ferencné (2 drb); Biblioteca Musea kr. českeho v Praze; Bosnyák herc. orsz. kormány, Sarajevo; Budapesti növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolája (5 drb); Budapesti városi nyilvános könyvtár (193 drb); Carnegie Endowment for. internat. peace, Washington (2 drb); DOBOS Béla; Dunántúli ev. püspök, Pápa; Evang. egyetemes egyház levéltára; GÁL Kelemen, Kolozsvár; GOLDZSIHER Károly; GRAGGER Róbert (2 drb); GULYÁS Pál; Győr polgármestere; GYÖRFFY István; KACSKO József, Donovaly; Kais. Akademie der Wissenschaften, Wien (3 drb); Képviselőházi iroda (22 drb); KERESZTY István (2 drb); KIRÁLY Emma, Sopron (2 drb); KÖRMENDY Ékes L., Kolozsvár; LUKÁCS Márton (12 drb); MADARASSY László; Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság; M. kir. ampelologiai intézet; M. kir. központi statisztikai hivatal; M. kir. legfőbb állami számvevőszék elnöke; Magyar Könyvszemle szerkesztősége;

Magyar Tudományos Akadémia Könyvkiadóvállalata (8 drb); MOESZ Gusztáv; MOLDOVÁN Gergely, Kolozsvár; Múbarátok Köre; Pázmány-Egyesület (4 drb); Phys.-Medic. Gesellschaft in Würzburg; PRÉM Loránd; Br. RADVÁNSZKY Kálmán, Sajókaza; Sbornik zakona kiadóhivatala, Zagreb; SOLTÉSZ Elemér, Nagybánya; SPITZ Béla, Szatmárnémeti; Statist. Zentralkommission, Wien; Tengerészeti akadémia, Fiume; Tiszai ev. egyházkerület püspöke, Nyiregyháza; VARGHA Zoltán.

A vásárolt könyvek közt említésreméltó nevezetesebb szerzemények: 1. Zengedező mennyei kar. Lőcse, 1703 (MAYER Páltól, 50 kor.); 2. JAKOBÆUS J.: Pascha Lachrymosum. Lőcse, 1643; 3. SARTORIUS J.: Die wohlverschlossene Ruhe-Kammer. Lőcse, 1670; 4. TIEFTRUNCKIUS D.: Parodia ad Olassienses. Lőcse, 1668; 5. ZABLER A.: Troestlicher und seliger Abschied. (A 2—5. számokat Dr. SZTRIPSKY Hiadortól, 140 kor.)

A könyvtár helyiségeiben az elmúlt negyedévben 6324 egyén 13,135 kötet nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 575 egyén 1263 kötetet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 1711 művet osztályoztunk, melyekről 2109 cédula készült. Kötés alá 348 művet 435 kötetben küldtünk.

A kötelespéldányok átvételére berendezett helyiségbe ez idő alatt 696 drb csomag érkezett s ugyaninnen 725 levelet és 168 reklamálást expedáltak.

Az 1897: XVI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben egy esetben sem indítottunk peres eljárást. A peres eljárások alkalmával ez évben vételárkártérítés címén 176 kor. 54 fill. folyt be.

II.

A hírlaplár kötelespéldányok útján 112 évfolyam 28.471 számával gyarapodott (ebből 4769 szám a törvényszabta nyomdai kimutatás nélkül, számonként érkezett); ajándék útján 4 évfolyam 1029 számával; a nyomtatványi osztályból áttétel útján 10 évfolyam 2546 számával; vásárlás útján pedig 1 évfolyam 90 számával. Vásárlásra 10 K-t fordítottunk.

Ebből ajándék: FELEKY Charlestól (New-Yorkból) az Amerikában megjelenő magyar hírlapok, köztük: Szabad Szó (Hammond, Louisiana), Képes Világlap (Hungarian Illustrated World; Cleweland), Philadelphiai Ujság (Ph. News); KISHÁZY Gyulától: Magyar Kurir 1823: I.; GOSZTONYI Istvántól: Divatcsarnok 1859—60; — és folytatólag dr. BAJZA

Józseftől és szerkesztőségektől egyebek. — Vásárlás: WACHTEL Gyula antikvariustól Oesterreichischer Beobachter (Bécs) 1848. (10 kor.)

Az évnegyed folyamán 393 olvasó 569 hírlapnak 790 évfolyamát 944 kötetben használta; ebből házon kívül 35 olvasó 54 hírlap 98 évfolyamát 102 kötetben. Evégből a Szentkirályi-utcából 178 kötetet kellett ide (s vissza) szállítani.

Átnéztük 117 évf. 20.860 számát; céduláztunk 79 évfolyamot, köztük 7 új lapot. Beköttettünk 71 kötetet. Ezenkívül a rendes folyómunkákat végeztük.

III.

A kézirtár ajándék útján 4. újkori kézirtattal, 4 irodalmi levéllel és 3 zenei kézirtattal, áttétel útján 2 újkori kézirtattal, gyűjtés útján 1 zenei kézirtattal, vétel útján 71 újkori kézirtattal, szóval összesen 85 darabbal gyarapodott. Vételre 407 koronát fordítottunk.

A szerzemények közül különösen ki kell emelnünk PERCZEL István: Jüdische Delicatessen c. 69 kötetes nagyérdékű ujság kivágot gyűjteményét.

Ajándékozók voltak: BAJZA József, KISHÁZY Gyula, RÉTHI Gyula és TÓTH László.

Az évnegyedben 6 esetben kölcsönöztünk ki 9 kéziratot és 67 kutató használt 230 kéziratot és 552 irodalmi levelet.

A kézirtár személyzetét a folyó munkák foglalkoztatták. FALK Miksa nagyarányú levelezésének feldolgozása befejezést nyert.

IV.

A levéltár törzsanyaga vétel útján 35 darab XVII—XIX. századi irattal és 7 darab 1848—49-es nyomtatvánnyal, ajándék útján 239 darab irattal és nyomtatvánnyal és 23 darab fényképpel gyarapodott. Vételre 20 koronát fordítottunk.

Ajándékaikkal a Budapest székesfővárosi nyilvános könyvtár, HALAVÁTS Gyula, dr. HODINKA Antal, özv. KRUMENACKER Istvánné, a Műemlékek orsz. bizottsága, SZEGEDY-MASZÁK Hugó, SZTROKAY Lajos és Kiskéri TÓTH Margit gyarapították a levéltár anyagát.

A törzsanyag gyarapodásából 112 drb esik az újkori, 1 drb a címeres levelek, 3 drb a kisebb céhiratok, 30 drb az 1848/49-es iratok és nyomtatványok (ebből 23 drb 1848/49-es honvédek fényképei) és végül 158 drb a gyászjelentések csoportjára.

A címeres levelek gyűjteménye a következő darabbal gyarapodott: 1649. május 4. Pozsony. III. FERDINÁND címeres levele ZÓLYOMY Pál és általa felesége SAYMVOLT Erzsébet, fiuk János és Pál testvére Dávid részére (Eredeti).

A negyedév folyamán levéltári anyagunkból 67 kutató használt 7534 drbot, 2 téritvényre pedig kikölcsonőztünk 43 drb oklevelet és cimerrajzot.

★

A háborús gyűjtemény anyaga az elmúlt évnegyedben vétel útján 7847, ajándék útján 1115, hivatalos küldemények címén 572, összesen tehát 9534 darabbal gyarapodott. Vételre fordítottunk 111752 koronát, 248502 márkát, 191040 frankot és 3975 svéd koronát.

Ajándékaikkal a következők gazdagították a gyűjteményt: BAJNOK Jusztinián, BÁLINTH József, BÁNYAY János, BÁTKY Zsigmond, BERZEVICZY Albert, BOHAI László, Borsod-miskolczi- és debreczeni István-gőzmalom, losonci és hatvani gőzmalmai igazgatósága, Bristol szálló, Cs. és kir. főkonzulátus Berlin, Cs. és kir. Közös Pénzügyminiszterium, CSENGERY Loránd, CSUKOVITS Sándor, CZAKÓ Elemér, DOBAY Kálmán, DOMANOVSZKY Sándor, DÖMÖTÖR Miklós, Egyházmegyei hatóság Kassa, ERNYEY József, FARKAS József, FEJÉRPATAKY László, FELSZEGHY Dezső, FODOR Riza, FRANKL Ervin, Főgimn. Igazgatóság Szolnok, Főreálisk. Igazgatóság Győr, GOHL Ödön, br. GROEDEL Herman, GYÖRY Tibor, GYULAY Ágost, Határszéli rendőrkapitányság Bártfa, Határszéli rendőrkapitányság Brassó, HERING János, HILHELM F., HODINKA Antal, «HÓDMEZŐVÁSÁRHELY» szerkesztősége, HOFFMANN Mária, d'Isoz Kálmán, JAKUBOVICH Emil, JÓNÁS Károly, KARDOS Elemér, KÁROLYI Árpád, Keresk. és Iparkamara Budapest, Keresk. és Iparkamara Pécs, KERESZTY István, Kiss Pálné, KLEIN Sámuel, Kolozsmegyei árvaszék, KOBÉK Béla, KOHLENDER Árpád, KRAUS Henrik, LECHNER Jenő, LÉDERER Ervin, LEHMANN Ferenc, LUCAS József, MADARASSY László, M. Kir. Keresk. Múzeum igazgatósága, M. kir. 10. honvéd gyalogezred parancsnoksága, M. Földrajzi Intézet R.-T., Magyar Gazdaszövetség, M.-Lengyel Egyesület, Magyar Könyvszemle szerkesztősége, Magyar turista szövetség, MELICH János, MENCZER Lipót, MILLEKER Bódog, ifj. MISKOLCZY Imre, MOESZ Gusztáv, MOSOLYGÓ Simon, Nagybányai ref. egyház lelkészi hivatala, Német nyugati főhadiszállás, PACOR Viktor, PAUER János, PILCH Jenő, Pressedienst des k. u. k. Kriegsministeriums, RÁCZ László, REISNER Józsefné, RÉTHLY Antal, RÓNAY

Jenő, ROTKAY István, RUBINSTEIN Mátyás, SÁRKÁNY Jenőné, SCHIMA András, SEBESTYÉN Gyula, SIKLÓSSY László, SOHÁR László, SORSICH Béla, SÖRÖS Pongrác, STAUB Imre, SULICA Szilárd, SZABÓ Ervin, br. SZALAY Gábor, SZALAY László, SZENTPÉTERY Imre, SZOKOLY István, SZURÁK János, TELEK A. Sándor, TENK Sándor, THALLÓCZY Lajos, TRÁGER Ernő, VADÁSZ Ede, VILLÁNY N., VÖLGYI Ferenc, Vöröskereszt Egyesület lábadozó sebesülteket elhelyező bizottsága, ZÁVODSZKY Levente, ZSINKA Ferenc.

A gyűjtemény az 1915. év végén 49.991 darabra rúgott, ez a szám azonban csak a feldolgozott részt foglalja magában s emellett még igen nagy az az anyag, amely feldolgozásra vár; így a hatalmas újságkivágat-csoport, mely egyrészt a német, másrészt pedig a semleges és ellenséges országok hírlapirodalmának magyar vonatkozású cikkeiből áll s állandóan gyarapodik, továbbá a hatóságok háborús hirdetményei stb., amelyekből napról-napra nagy küldemények érkeznek, úgy hogy a feldolgozás nem tarthat lépést a gyarapodással.

Az újabb háborús könyvirodalomból az orosz háborús irodalmat emeljük ki, amelyből hatalmas sorozathoz sikerült hozzájutnunk, az egyéb anyagokból pedig a tábori újságokat és szükségpénzeket, amely csoportok nagyon érdekes példányokkal gazdagodtak.